

Een fundamentele verandering is noodzakelijk

Het landbouwbeleid in Nederland wordt nog steeds ingegeven door neoliberale verdienmodellen, vindt Sjoerd Bonnema. In een open brief aan minister Carola Schouten pleit hij voor een omslag.

Opinie

• Sjoerd Bonnema

Al lange tijd is de land- en tuinbouw een duurzaam zorgenkind van maatschappij en leefomgeving. De neoliberale en 'ramkapitalistische' principes hebben bij de gaswinning in Groningen al geleid tot voorzienbare onomkeerbare problemen. Het lijkt erop dat dit scenario ook voor de – sterk in ontkenningfase verkerende – land- en tuinbouwsector werkelijkheid wordt.

Binnen de land- en tuinbouwsector wordt niet gekozen voor een sociaal-ecologisch verantwoorde systeemverandering. Grootchaligheid, multinationals, als multinational opererende coöperaties (FrieslandCampina), conservatieve belangenverenigingen als LTO en banken (Rabobank) blijven de maatschappelijke en politieke agenda domineren. In dit trumpistische vormen aannemende 'doormoddermodel' is maar weinig sprake van een sociaal-ecologisch toekomstbestendig beleid. Eerder is er sprake van complete verwarring en blijven neoliberale verdienmodellen, onder de noemer 'Wij voeden de wereld', de agenda bepalen.

Ondertussen moeten mooie exportcijfers verhullen dat de almaar groeiende industriële landbouw onze leefomgeving steeds verder onder druk zet. De hele mestregelgeving inclusief derogatie, maar ook bijvoorbeeld een Omgevingswet zijn voorbeelden van een papieren werkelijkheid. Hoe ziek het systeem is, blijkt wel uit het feit dat probleemoplossende grondgebonden pioniers in de ecologische landbouw onderdeel van het probleem zijn geworden. Wat nodig is, is niet een soort nostalgische terugkeer naar het 'veilige', niet bestaande Avondland, maar een fundamentele verandering in denken en doen, ook op de ministeries, richting een nieuwe toekomstbestendige meer

kleinschalige landbouw, als onderdeel van een alomvattende systeemverandering.

Ik weet dat het anders kan. Hoe mooi een boerenbedrijf kan zijn met veel contact tussen mens, plant, dier en vooral ook bodem. Het in de ochtend en namiddag ophalen van de koeien met horens en met veel levensruimte. Het melken van de koeien. Het directe contact met de van elkaar nog te onderscheiden dieren. Hard werken, maar met veel voldoening en beleving.

Ik acht u als 'moeder van de nieuwe land- en tuinbouw' ook in Europees verband in staat daar een

Ik weet hoe mooi een boerenbedrijf kan zijn met veel contact tussen mens, plant, dier en vooral ook bodem

flinke slinger aan te geven. Halvering van het aantal landbouwdieren met behoud van zeldzame landbouwdieren en planten voor 2025 is een goed en tegelijk ook noodzakelijk uitgangspunt. Zonder volledig te zijn, hier voor de beleving een paar met elkaar samenhangende voorstellen op hoofdlijnen voor de landbouw:

- zet extra in op de voltooiing van de Ecologische Hoofdstructuur (had al klaar moeten zijn);
- maak een plan waarin, overal

Halvering van het aantal landbouwdieren is volgens Bonnema een goed en tevens noodzakelijk uitgangspunt. Foto: Shutterstock

waar dat kan, rondom de EHS bufferzones komen met extensieve ecologische landbouw (biologisch, biodynamisch, kleinschalig grondgebonden) in combinatie met bosbouw en voedselbossen;

- voer een sanering uit op de niet-grondgebonden landbouw;
- * voer een koude sanering uit bij mest- en productiefrauderende landbouwers;
- beloon pioniers van de ecologische landbouw en stimuleer bij jongeren bedrijfsvoering vanuit ecosociale

principes, in plaats van vanuit ouderwetse neoliberale groei- en verdienmodellen;

- stimuleer intensief voorlichting aan de consument, door de gezondheid van een landbouwproduct te benaderen vanuit kwaliteiten die te maken hebben met productiemethode, bodemgebruik, omgang met dieren en afkomst van product;
- stimuleer autonomie bij kleine boeren in Afrika en Latijns-Amerika en overspoel ze niet met onze producten;

- wees niet bang voor boze boeren en zeg 'welkom' tegen de nieuwe eco-toekomstboeren.

Mocht u dit alles enigszins onrealistisch overkomen, dan is mijn vraag aan u: waar heeft de 'realistische' landbouw ons uiteindelijk gebracht? De aarde is onze moeder. En een moeder heeft ook in de toekomst kinderen.

.....

- ▶ Sjoerd Bonnema is kleinschalig ecologisch ondernemer in Fochteloo

.....